

מתחילים במאלטה

יש הרבה מישחקי־מילים. אבל זה לא מישחק. העולם משתנה במהירות עצומה, וגם למנהיגים יש סחרחורת

היתה זאת חגיגה למישחקי־מילים. כמעט ואי־אפשר היה להימנע מן החרוז "מיאלטה עד מאלטה". בערי־הקט יאלטה, לחוף הים השחור, התכנסו לקראת סוף מלחמת־העולם השנייה שלושת הגדולים — יוזהף סטאלין, וינסטון צ'רצ'יל ופראנקלין דלאנו רוזוולט — כדי לגבש הסכם על פניה של אירופה שלאחר־המלחמה.

לאחר מכן, במשך שנים של מלחמה קרה וציד־מכשפות, האשימו אנשי־הימין את רוז' וולט בכך ש"מכר" את מיוחד־אירופה לסטאלין. לין יאלטה נתפסה כאילו היתה מינכן שנייה, שבה מסרו מנהיגים דמוקרטיים חלושים ותי־מימים את העולם לדיקטטור עריץ.

רוזוולט, כך נאמר, כבר היה חולה (כעבור כמה ימים מת). לא היה לו הכוח לעמוד מול סטאלין הקשות. לכן מסר לסטאלין את כל מיוחד־אירופה — פולין, הונגריה, גרמניה המזרחית, צ'כוסלובקיה ועוד ועוד.

כל הטיעון הזה היה שטות. הוא נבע מאי־הבנה יסודית של יסודות הדיפלומטיה. הדיסלומטיה אינה יוצרת עובדות. דות היא יכולה רק למסד עובדות קיימות.

העובדה המכרעת, ערב ועידת־יאלטה, היתה שהצבא הסובייטי הוא שמיגר את גייסותיו של היטלר, וככש במחיר גורא את כל אירופה המזרחית. שום כוח במערב לא היה מסוגל לערער עובדה זאת. הצבא הסובייטי היה בשטח, הוא שלט בארצות האלה, והוא יכול היה לעשות בהן כאות־נפשו.

על סמך המציאות הזאת ניסו רוזוולט וצ'רצ'יל להשיג הסכם, כדי להציל מה שניתן היה להציל. אבל הם לא יכלו לשנות את המציאות.

זאת היתה המציאות של יאלטה — המציאות ששלטה באירופה מאז, במשך 44 שנים.

מציאות זו התערערה עכשיו. לא כתוצאה מדיבורים, אלא בפועל, בשטח. במיקרה או שלא־במיקרה, ועידת־מאלטה גערכת במציאות שונה לגמרי. מבחינה זו אין זה רק חרוז בעל צליל נעים־לאוזן. אפשר באמת לקרוא לתקופה הזאת "מיאלטה עד מאלטה".

רעש אדמה

מה השתנה? האימפריה הסובייטית, שנבנתה עלי־י סטאלין, מתמוטטת. יחסיה־כוחות בין שתי מעצמות־העל משתנים במהירות עצומה. לא מפני שארצות־הברית התחזקה לפי תע, אלא מפני שבברית־המועצות עומדת על כרעית־רגל. כאשר נפגשו סטאלין ורוזוולט ביאלטה, עמדו שניהם מראש מעצמות גדולות וצבאות

צריכים לנצל את חולשתה כדי להשיג עצמאות לארצות מיוחד־אירופה. הנתונים הכלכליים הם שיקבעו, בסופו של דבר, והם כולם לטובת המערב. **זוהי המציאות של מאלטה, 1989. איש לא יכול היה לחלום על כך ביאלטה של 1945.**

סערה בים

הכתבים דיווחו ששני המנהיגים סבלו ממחלת־יין, בגלל הסערה שפקדה את חופי מאלטה. הם נאלצו להעתיק את הפגישות מאוניות־המלחמה של שתי המדינות לאוניית־פאר סובייטית, שנשאה את שמו של הסופר מקסים גורקי.

אולם הסערה בים היתה כאין וכאפס לעורמת המתרחש בעולם.

כי בעולם החדש של מאלטה, הכל משתנה במהירות מסחררת.

כמשך 40 שנות המלחמה הקרה, הכל היה קפוא ומסודר. הכל ידעו מי האויב ומי ה ידיד. הגבולות היו ידועים.

במציאות של המלחמה הקרה, כל פוליטי־קאי ידע מה עליו לעשות. כפי שבישראל נמרד הכל על פי היחס לערבים, נמרד באמריקה הכל על פי היחס לקומוניסטים. פוליטיקאים עשו קאריירה אם בנו לעצמם תרמית של מי שיודעים להילחם ב"איום האדום". ג'ורג' בוש עצמו נבחר לפני שנה בלבד, אחרי שהציג את עצמו כאיש קשות, היוזע להתעמת עם הסובייטים. מתחרו

סבלנותו של העם הסובייטי פגה. אין הוא מוכן עוד לממן צבא אדיר ותעשיית־נשק כבירה כאשר אין מיצרכי־מוזון בתנות. האחרות הסובייטית נפרצת, המדינות־הגדולות מתרחקות, הכלכלה כמצב של תהו־והוה. גם מדינות כמו יוגוסלביה נמצאות במצב של התפוררות מהירה.

היפאנים מתחזקים במהירות, הגרמנים רוי צים להתאחד במדינה שתהפוך שוב למרכז הכוח של אירופה, השוק האירופי הופך לי־מעצמת־על כלכלית.

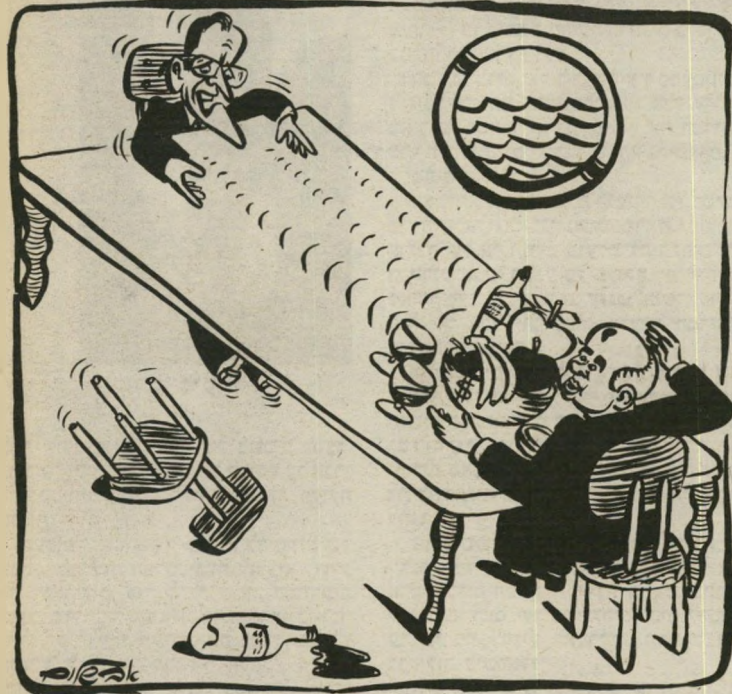
זהו עולם אחר. איש אינו יודע מה יילד יום. הווראויות של המלחמה הקרה מפנות את מקומן לאירודאות גדולה, חובקת־עולם. גם זוהי המציאות של מאלטה.

מונחים בלבד

בתוך אי־הוודאות הזאת יצטרכו גם מנהיגי ישראל, אש"ף והעולם הערבי לכלכל את מעשיהם.

האם דובר עליהם במאלטה? אין ספק שכן. מה אמרו שני המנהיגים על כך זה לזה? איש אינו יודע, ויתכן שאיש לא יידע בדיוק עוד ומן רב.

אין ספק שגם במרחב הזה תרצינה שתי המעצמות הגדולות לדרת מן העץ הגבוה של העימות, לצמצם התהייבויות ומיטרדים. הן סיכסוך הישראלי־פלסטיני אינו משרת עוד אף אחת מהן. גם ישראל, גם סוריה, גם לבנון, גם אש"ף הפכו מיטרד בעולם החדש. אין הם עוד "גנכים אסטרטגיים", וגם הנכ"ך

ים סוער

סים הפוליטיים מאבדים במהירות מערכם. כל המנהיגים יצטרכו להתאים את עצמם למצב החדש. אחרת ימצו או את עצמם במידבר צחיח, פוליטי וכלכלי.

היק מאלטה

ליצנים מלומדים לא יכלו השבוע להתאפק מלהשתעשע במישחק־מילים נוסף.

ביוון הקדומה היה אתלט, שהתפאר בקפיצה האדירה שקפץ, כביכול, אישם במרחקים, כאן באירוס. מאוינו לעגו לו ואמרו: "הממלכה בהיעדר האויב האדום", "הממלכה המדרשעת", יקבעו כללים חדשים לגמרי למישחק הפוליטי.

גם הכלכלה תשתנה. לפני קרוב 40־שנה הכריז הנשיא רווייט איונהואר, גנרל ברי מוס, שאמריקה נשלטת עלי־י "התישלוות הצבאית־תעשייתית" — בתי־החרושת לנשק ומערכת־הביטחון. זה נכון גם בישראל. אך כאשר אין אויב, לא ישלם הציבור את החשבון העצום של החימוש. מיפעלי־הנשק העצומים יצטרכו לחפש לעצמם סחורה אחרת.

משהו דומה קורה גם ברוסיה. גם שם נעלם האויב, ששלט בכל המחדי שבות מאז ימי סטאלין. כאשר הד אימפריאליזם הנוראי נעלם, מה יבוא במקומו?

אבל איש אינו יודע בדיוק לאן לקפוץ.